

METODIKA POSOUZENÍ VLIVU NAVRHOVANÉ STAVBY, ČINNOSTI NEBO ZMĚNY VYUŽITÍ ÚZEMÍ NA KRAJINNÝ RÁZ

ve smyslu § 12 zákona č. 114/1992 sb. o ochraně přírody a krajiny
(metoda prostorové a charakterové diferenciacie území)

I.Vorel, R. Bukáček, P. Matějka, M. Culek, P. Sklenička

Listopad 2003

Doc.Ing.arch. Ivan Vorel, CSc
Roman Bukáček
Petr Matějka
RNDr. Martin Culek
Doc.Ing. Petr Sklenička, CSc

Vydáno jako studijní materiál pro kurz celoživotního vzdělávání „Hodnocení navrhovaných staveb a využití území z hlediska zásahu do krajinného rázu“, pořádaný ČVUT v Praze, fakultou architektury v zimním semestru šk.r. 2003/2004

ISBN 80-903206-3-5

Vydalo: Nakladatelství Naděžda Skleničková

Praha 2003

Obsah

A. OBECNÁ ČÁST

- A.1. Úvod, cíle hodnocení krajinného rázu
- A.2. Znění platné legislativní úpravy
- A.3. Definice pojmů
- A.4. Cíle metodiky posouzení vlivu záměru na krajinný ráz
- A.5. Výstupy posouzení
- A.6. Možnosti využití metodiky

B. PROCES HODNOCENÍ VLIVU ZÁMĚRU NA KRAJINNÝ RÁZ

- B.1. Metodologické principy hodnocení
 - B.1.1. Pojetí ochrany krajinného rázu
 - B.1.2. Princip metody
- B.2. Postup hodnocení
 - B.2.1. Popis navrhované stavby nebo navrhovaného využití území
 - B.2.2. Vymezení a obecná charakteristika oblasti krajinného rázu

- B.2.3. Vymezení dotčeného krajinného prostoru
- B.2.4. Identifikace znaků a hodnot krajinného rázu
- B.2.5. Vyhodnocení míry vlivu záměru na krajinný ráz

A. OBECNÁ ČÁST

A.1. Úvod, cíle hodnocení krajinného rázu

(A.1.1.) Ráz krajiny je významnou hodnotou dochovaného přírodního a kulturního prostředí a je proto chráněn před znehodnocením. Ráz krajiny je dán specifickými rysy a znaky krajiny, které vytvářejí její rázovitost – odlišnost a jedinečnost. Ráz krajiny vyjadřuje nejenom přítomnost pozitivních jevů a znaků, ale též kulturní a duchovní dimenzi krajiny. Pojmu „krajinný ráz“ odpovídá pojem „charakter krajiny“ (Landscape Character, Landschaftscharakter), vyjádřený především morfologií terénu, charakterem vodních toků a ploch, vegetačního krytu a osídlení.

(A.1.2.) Aby bylo možno krajinný ráz chránit, je nutno popsat jeho hlavní znaky a hodnoty. Dále se hodnotí buďto vlivy navrhovaných záměrů na tyto znaky a hodnoty nebo se provádí hodnocení území z hlediska krajinného rázu a stanovují se opatření k ochraně krajinného rázu.

(A.1.2.) Je proto třeba při respektování smyslu zákona č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a znění § 12 hodnotit krajinný ráz tak, aby jako výsledek vznikly podklady pro jednu ze dvou forem ochrany krajinného rázu:

(A.1.2.1.) Aktuální ochrana krajinného rázu - posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz daného území (vliv navrhovaných staveb a technických zařízení, vliv činností, vliv využití území)

(A.1.2.2) Preventivní ochrana krajinného rázu – vyhodnocení území a stanovení limitů a opatření k ochraně krajinného rázu, event. stanovení územně diferencované intenzity veřejného zájmu na ochraně krajinného rázu (pásma odstupňované ochrany), návrh eliminace negativních a rušivých znaků

A.2. Znění platné legislativní úpravy

(1) *Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umísťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.*

(2) *K umísťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.*

(3) *K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.*

A.3. Definice pojmů

Posouzení vlivu navrhovaného záměru na krajinný ráz pracuje s pojmy, uvedenými v § 12 zákona.

krajina	část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§3 zákona)
krajinný ráz	je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti (§12 zákona), resp. vnímatelnými znaky a hodnotami těchto charakteristik
oblast krajinného rázu	je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu (AOPK). Je vymezena hranicí, kterou může být vizuální horizont, přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnicích se charakteristik

místo krajinného rázu	část krajiny homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Může se jednat o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní) nebo o území vnímatelné díky své výrazné charakterové odlišnosti
estetická hodnota krajiny	je projevem přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině. Předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny (skladba a formy prostorů, konfigurace prvků, struktura složek)
přírodní hodnota	je dána kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů, vysokou četností jednotlivých typů ekosystémů, členitou morfologií krajiny, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny
významný krajinný prvek	dle ustanovení §3, odst. 1, písm.b) zákona
zvláště chráněné území	dle ustanovení §3, odst. 1, písm. f) zákona
kulturní dominanta krajiny	je krajinný prvek či složka v krajině nebo dochované stopy kultivace krajiny, jejichž význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti a které ve svém projevu převládajícím způsobem ovlivňují souhrn charakteristik daného místa či oblasti
harmonické měřítko krajiny	vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí . Z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka a jednotlivých prvků.
harmonické vztahy v krajině	vyjadřují soulad činností člověka a přírodního prostředí (absence rušivých jevů), trvalou udržitelnost užívání krajiny, harmonický soulad jednotlivých prvků a prostorů krajinné scény
charakteristika krajinného rázu	uspořádání krajinných složek, prvků a jevů nebo jejich souborů, které se podílejí na vzniku rázu krajiny. Jedná se o charakteristiky přírodní, kulturní a historické. Navenek se projevují souborem znaků a hodnot.
historická charakteristika krajinného rázu	je specifickou součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa, jež se projevují přítomností historických a památkových hodnot

kulturní charakteristika krajinného rázu	je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal (AOPK)
přírodní charakteristika krajinného rázu	zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním staveb ekosystémů (AOPK)
činnost snižující estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu oblasti či místa	taková činnost, která natolik naruší specifické znaky a hodnoty oblasti či místa, že změní význam a obsah jednotlivých charakteristik

Kromě těchto pojmů pracuje hodnocení s některými termíny a pojmy z oborů architektury, urbanismu, krajinářské architektury, krajinného plánování a územního plánování, které jsou uvedeny v PŘÍLOZE 1.

A.4. Cíle metodiky posouzení vlivu záměru na krajinný ráz

(A.4.1.) Rozhodování ve správních řízeních podle § 12 zákona je častým úkolem příslušných orgánů ochrany přírody. Posouzení vlivu navrhovaného záměru na krajinný ráz je standardním výkonem, který většinou musejí provádět příslušné orgány samy. Metodika předkládá postup hodnocení, aplikovatelný ve většině běžných případů.

(A.4.2.) Problematika krajinného rázu zahrnuje i málo exaktní pojmy a nekvantifikovatelné hodnoty, což umožňuje použití různého úhlu pohledu na problém a snižuje tak objektivitu hodnocení. Metodika posouzení proto zavádí postupy, které využívají metod, používaných v architektonické a krajinářské kompozici, využívá standardizovaných kroků hodnocení a objektivizovaných, všeobecně přijímaných soudů. Přínosem k objektivizaci hodnocení je přezkoumání závěrů formou ankety expertů.

(A.4.3.) Úkolem metodiky je sjednocení způsobů posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz a vytvoření maximálně standardizovaného postupu .

A.5. Výstupy posouzení

(A.5.1.) Posouzení má formu textového elaborátu, doplněného podle potřeby grafickou dokumentací (mapová schemata, kartogramy, dokumentace historického stavu, dokumentace identifikovaných hodnot). Rozsah dokumentace závisí na konfliktnosti navrhovaného záměru a na rozsahu jeho možných vlivů na krajinu (plošný rozsah, síla zásahů do cenných znaků krajinného rázu).

(A.5.2.) Cenným podkladem pro posouzení je zakres navrhovaného záměru do fotopanoramát krajiny (pokud je záměr zobrazitelný – např. stavba), přičemž by se mělo jednat o zakres do celkových panoramát, vnímaných z významných míst krajiny a dále o zakres do dílčích scenerií, vnímaných z menších vzdáleností. Investor zakresy zpravidla dodává jako přílohu dokumentace navrhovaného záměru. Je možné, aby se příslušný orgán dohodl s investorem na výběru míst fotografických záběrů. Investorovi však zák. č. 114/1992 Sb. ani zák. č. 50/1976 (stavební zákon) neukládá takovou dokumentaci zpracovat, proto je její zhotovení věcí dohody.

(A.5.3.) Výstupem posouzení je závěr, ve kterém se konstatuje míra zásahů navrhovaného záměru do

- [1] přírodní, kulturní nebo historické charakteristiky
- [1] přírodních a estetických hodnot
- [1] významných krajinných prvků (VKP)
- [1] zvláště chráněných území (ZCHÚ)
- [1] kulturních dominant
- [1] harmonického měřítká a vztahů

Míra zásahů je dána konfliktností zásahů do jednotlivých znaků a hodnot jednotlivých charakteristik a do rysů krajinné scény a dílčích scenerií krajiny, které byly identifikovány v průběhu hodnocení. Záleží přitom na významu (důležitosti) identifikovaných znaků a hodnot pro ráz krajiny.

A.6. Možnosti využití metodiky

(A.6.1.) Metodika může být využita k jednotnému a standardizovanému posuzování navrhovaných záměrů na krajinný ráz. Posouzení zpracované podle této metodiky představuje objektivizovaný podklad pro rozhodování dle § 12 zákona.

Aktuální hodnocení může být

- [1] součástí přípravné dokumentace (studie) záměru jako podklad ke konzultacím nebo k vydání stanoviska příslušného orgánu
- [1] součástí projektové dokumentace předkládané do územního nebo stavebního řízení

[1] přílohou dokumentace pro řízení o zásahu do krajinného rázu dle § 12 zák. č. 114/1992 Sb.

[1] součástí nebo samostatnou přílohou dokumentace hodnocení vlivů na životní prostředí dle zák. č. 100/2001 Sb.

Preventivní hodnocení má následující použití

[1] je to vyhodnocení vlastností krajiny z hlediska jejího specifického charakteru a rázovitosti

[1] výsledkem je plán, který vymezuje části území s různě výrazným a cenným rázem a s různými přístupy k jeho ochraně (pásma odstupňované ochrany) a stanovuje ochranná opatření a limity

[1] je to oborový dokument sloužící jako podklad pro rozhodování dle § 12

[1] je to jeden z územně-plánovacích podkladů (územní generel) sloužící pro zpracování dokumentace VÚC a obcí

[1] je to jeden z podkladů při tvorbě koncepce rozvoje území

(A.6.2.) Výsledky aktuálního nebo preventivního hodnocení představují pro orgány ochrany přírody odborné podklady pro koncepční práci nebo pro rozhodování v konkrétních případech. Orgán se může (ale nemusí) se závěry a argumentací hodnocení ztotožnit a tuto argumentaci může využít v odůvodnění svého rozhodnutí stejně jako argumentaci vycházející z jiných odborných pramenů. Hodnocení (aktuální nebo preventivní) není samo o sobě závazné a návrh podmínek nebo ochranných opatření v něm uvedených nemá povahu regulativů.

B. PROCES HODNOCENÍ VLIVU ZÁMĚRU NA KRAJINNÝ RÁZ

B.1. Metodologické principy hodnocení

B.1.1. Pojetí ochrany krajinného rázu

(B.1.1.1.) Metoda posouzení vlivu navrhovaného záměru na krajinný ráz vychází z principu ochrany takových charakteristik, znaků a hodnot krajinného rázu, které jsou výraznými atributy přírodní a estetické kvality krajiny a z eliminace vlivů tuto kvalitu snižujících. Dále z principů krajinné ekologie, která chápe krajinu jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů; strukturu krajiny chápe jako prostorové uspořádání krajinných složek a prvků a jejich vzájemné vztahy (např. Forman, Godron, 1993, Hadač, 1982, Lipský, 1998).

(B.1.1.2.) Vzhledem k tomu, že § 12 je zahrnut do Části druhé zákona – „Obecná ochrana přírody“, týká se ochrana dle § 12 veškerého území. Toto pojetí odpovídá pojetí „krajiny“ dle uvedeného zákona. To znamená, že existuje krajina přírodní či přírodě blízká na jedné straně a krajina urbanizovaná či krajina městská na opačné straně. Ochrana krajinného rázu je uplatňována ve volné krajině, která vyniká přírodními a estetickými hodnotami, dochovanými stopami historického vývoje osídlení a kultivace krajiny a výraznou harmonií měřítka a vztahů v krajině. Jedná se zejména o území národních parků a jejich ochranných pásem, chráněných krajinných oblastí, území s přítomností maloplošných ZCHÚ, přírodních a přírodě blízkých lokalit a o území přírodních parků. Ochrana krajinného rázu se týká i kulturní krajiny, která není chráněna výše uvedenými způsoby.

Péče o ráz krajiny musí být věnována rovněž územím v městské struktuře, kde KR představuje zřetelnou hodnotu. Jsou to nejenom maloplošná a velkoplošná zvláště chráněná území nebo přírodní parky ale i další části systému přírodního prostředí města – přírodní celky koridorů vodotečí, nezastavěné náhorní polohy a enklávy lesních porostů, rozsáhlých lesoparků a zemědělské půdy. Jsou to též polohy v urbanizovaných územích, kde rysy krajinné struktury (např. terénní horizonty, výrazné porosty, ozeleněné svahy, terénní dominanty) výrazně spoluurčují charakter prostorové scény.

(B.1.1.3.) Krajinný ráz je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou oblasti či místa. To znamená, že ráz určitého krajinné segmentu spoluvytvářejí rysy a hodnoty jak přírodní (zejména morfologie terénu, vodní toky a plochy a charakter vegetačního krytu), tak i kulturní a historické (forma struktura zástavby, jednotlivé stavby a jejich vztah ke krajinnému rámci, kulturní význam místa). Jedná se jak o fyzickou přítomnost určitých jevů (např. přírodních lokalit a cenností, památkových objektů) tak i o vnější projev – zpravidla viditelnost – v prostorových vztazích krajiny a tudíž v krajinné scéně.

Krajinný ráz (KR) je vyjádřen

[1] přítomností určitých znaků a jevů přírodní, kulturní a historické charakteristiky

[1] vizuálním uplatněním znaků a jevů jednotlivých charakteristik v krajinné scéně

- v prostorovém uspořádání (vztahy v krajině dle § 12) složek krajiny v oblastech KR v krajinných prostorech (místech KR)
- v konfiguraci jednotlivých prvků dílčích scenerií.

(B.1.1.4.) Jakákoliv stavba nebo radikální změna využití území může zasáhnout (a povětšinou také zasahuje) do rázu krajiny. To by mohlo znamenat, že jakýkoliv záměr by bylo možno odmítnout s odvoláním na ochranu krajinného rázu. Dle § 12 je však krajinný ráz chráněn s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině a jeho přírodní a estetické hodnoty jsou chráněny před snížením. Ne každá část krajiny, dotčená vlivem navrhovaného záměru vyniká uvedenými znaky a hodnotami. Existují segmenty krajiny, kde je krajinný ráz nevýrazný, indiferentní a nevyznačuje se žádnými výraznými a pozitivními znaky (krajina není rázovitá).

Ochrana krajinného rázu musí být zaměřena

- [1] k ochraně rysů a hodnot jednotlivých charakteristik (přírodní, kulturní a historická), které dle § 12 zákona spoluvytvářejí KR
- [1] k ochraně přírodních a estetických hodnot, které jsou dle § 12 zákona chráněny před snížením
- [1] k zachování VKP, ZCHÚ, kulturních dominant, harmonického měřítko a vztahů v krajině dle odst.(1) § 12 zákona.

B.1.2. Princip metody

(B.1.2.1.) Princip metody spočívá v tom, že celkový problém hodnocení se rozkládá na dílčí, samostatně řešitelné problémy. Subjektivita hodnocení se tak rozkládá na řadu drobných rozhodnutí a eventuelní nepřesnosti a odchylky, vyplývající z více, či méně subjektivních pohledů, se do značné míry vyrovnávají. Rozložení problému se provádí

- [1] prostorovou a charakterovou diferenciací – rozložením na charakterově homogenní části krajiny - oblasti krajinného rázu (označované též jako základní krajinné celky, charakteristické krajinné celky atd.) a místa krajinného rázu (označované též jako krajinné prostory, dílčí krajinné prostory atd.)
- [1] identifikací znaků a hodnot přírodní, kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu v oblastech a místech krajinného rázu
- [1] posouzení míry vlivu navrhovaného záměru na identifikované znaky a hodnoty

(B.1.2.2.) Prostorová a charakterová diferenciacie – vymezení zřetelně odlišných charakterově homogenních částí krajiny -- se provádí u oblastí krajinného rázu s ohledem na terénní morfologii, charakter vegetačního krytu, charakter osídlení a dalších

stop kultivace krajiny a využívá se geomorfologického a biogeografického členění a členění na biochory. Při vymezení míst krajinného rázu se již bere v úvahu i prostorové vymezení (ohraničení) krajinného prostoru či lokality.

(B.1.2.3.) **Identifikace znaků a hodnot** znamená nalezení takových znaků a hodnot jednotlivých charakteristik, které výrazně spoluurčují ráz krajiny v daném prostoru (dotčeném vlivem navrhovaného záměru). Jsou proto identifikovány specifické rysy morfologie terénu, charakteru vodotečí a vodních ploch, aktuálního stavu vegetačního krytu s ohledem na potenciální vegetaci, přírodní hodnoty, památkové hodnoty krajiny a osídlení, kulturní hodnoty a estetické hodnoty. Znaky jednotlivých charakteristik mohou mít pozitivní, negativní nebo neutrální (indiferentní) charakter (může se jednat též o prvky rušivé) a mohou mít různý význam – určující, zásadní, významné, jedinečné a samozřejmě buďto pozitivní, negativní nebo indiferentní.

(B.1.2.4.) **Posouzení míry vlivu** navrhovaného záměru na identifikované znaky a hodnoty se provádí ve čtyřstupňové škále (žádný vliv, slabý vliv, středně silný vliv, silný vliv).

B.2. Postup hodnocení

OBECNÉ SCHEMA HODNOCENÍ NAVRHOVANÉ STAVBY NEBO NAVRHOVANÉHO VYUŽITÍ ÚZEMÍ NA KRAJINNÝ RÁZ VE SMYSLU § 12 ZÁK.č.114/1992 Sb. (dle: Vorel 1997)

KROKY POSTUPU HODNOCENÍ	VYSVĚTLENÍ POSTUPU	PODKLADY
1. POPIS NAVRHOVANÉ STAVBY NEBO NAVRHOVANÉHO VYUŽITÍ ÚZEMÍ DEFINOVÁNÍ CÍLE A KLÍČOVÝCH OTÁZEK	Popis z hlediska možného ovlivnění krajinného rázu navrhovanou stavbou nebo navrhovaným využitím území, konfliktů. Definování cíle a klíčových otázek hodnocení na základě obecné charakteristiky území a očekávaného vlivu navrhované stavby nebo využití území	Projektová dokumentace (PD) navrhované stavby, územně plánovací podklad (ÚPP) navrhového využití území - např. urbanistická studie (US), územně-plánovací dokumentace (ÚPD)

2.	OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	Obecná charakteristika širšího území (oblasti krajinného rázu) a jeho zařazení do krajinných souvislostí (biogeografie, geomorfologie, vegetační kryt, osídlení, kultura, historie).	Terénní průzkum, biogeografické členění ČR, geomorfologické členění ČR, vodní toky, krajinařské hodnocení (TERPLAN 1972) geologická mapa, mapa potenciální vegetace, údaje o sídlení, historická charakteristika území
3.	VYMEZENÍ DOTČENÉHO KRAJINNÉHO PROSTORU (DOKP)	Vymezení dotčeného krajinného prostoru (místa krajinného rázu) jakožto území skutečně nebo potenciálně zasaženého vlivem navrhované stavby nebo využití území. Vymezuje se pomocí bariér očekávané viditelnosti stavby (terénní horizonty, okraje lesních porostů, hmoty nelesní zeleně, horizonty a okraje zástavby)	Terénní průzkum, topografická mapa, analýza fotonoramat, řezy terénem a diagramy viditelnosti
4.	IDENTIFIKACE RYSŮ A HODNOT KRAJINNÉHO RÁZU	Identifikace rysů a hodnot jednotlivých charakteristik krajinného rázu v dotčeném krajinném prostoru (DoKP) - rysy a hodnoty přírodní, kulturní a historické charakteristiky, přítomnost estetických hodnot, harmonického měřítká a vztahů	Terénní průzkum, hranice ZCHÚ, registrované VKP, ÚSES, biogeografické členění - biochory, seznam kulturních nemovitých památek, hranice MPR, MPZ, VPR, VPZ, KPZ, historické mapy a literatura, historická fotodokumentace
5.	POSOUZENÍ VLIVU NA IDENTIFIKOVANÉ RYSY A HODNOTY	Posouzení vlivu navrhované stavby nebo navrhovaného využití území na identifikované rysy a hodnoty jednotlivých charakteristik krajinného rázu, odstupňování významu a cennosti jednotlivých rysů a hodnot na hodnoty běžné, významné pro ráz krajiny, určující ráz krajiny, jedinečné v rámci oblasti krajinného rázu nebo v rámci státu.	Výsledky předchozích kroků hodnocení

6.	SHRNUTÍ, ZÁVĚR	Shrnutí výsledků předchozího hodnocení, zvážení míry zásahů do jednotlivých hodnot, zvážení významu a cennosti jednotlivých rysů a hodnot (významné, určující, jedinečné), vyslovení závěru (přijatelný, nepřijatelný, na hranici přijatelnosti), event. podmínek pro minimalizaci zásahu do krajinného rázu.	Výsledky předchozích kroků hodnocení
-----------	-----------------------	---	--------------------------------------

B.2.1. Popis navrhované stavby nebo navrhovaného využití území

(B.2.1.1.) Posouzení vychází z údajů v dokumentaci navrhovaného záměru. Jedná se o její plošný rozsah, možné fyzické zásahy do charakteru krajiny, vizuální, sluchové nebo čichové vjemy, možné související nebo vyvolané dopady na okolní krajinu. Prvním krokem posouzení je popis navrhovaného záměru s ohledem na jeho možné vlivy na krajinný ráz. Tento popis ukazuje z jakých podkladů posuzovatel vychází, jaké údaje má k dispozici a jakým vlastnostem záměru přisuzuje důležitost.

(B.2.1.2.) Při posuzování záměru je třeba vzít v úvahu i další připravované záměry v sousedství. Jedná se o vydaná územní rozhodnutí nebo o záměry schváleného územního plánu. Je třeba však zvážit časovou souslednost jednotlivých akcí, resp. postupnou realizaci různých záměrů v daném prostoru.

B.2.2. Vymezení a obecná charakteristika oblasti krajinného rázu (ObKR)

(B.2.2.1.) Druhým krokem postupu je vymezení oblasti (resp. oblastí) KR a popis jejich charakteristických rysů. Je možné, že vliv navrhovaného záměru bude zasahovat do více oblastí krajinného rázu.

(B.2.2.2.) Hranice oblasti krajinného rázu může být tvořena horizontem, přírodními prvky i umělými prvky nebo rozhraním měnících se charakteristik (přírodní, kulturní nebo historické), které se vždy v rozličných podobách na krajinném rázu podílejí. Jsou to: tvary a konfigurace reliéfu, zastoupení vegetace v krajině, působení a obsah vodního prvku, historický vývoj území (etapy podílející se na zásadních změnách krajinného rázu daného území) a současné využití krajiny. Hranice oblasti může být kombinací všech jmenovaných činitelů nebo podle toho, který je v daném místě rozhodující. Při vymezení ObKR jsou důležité dva pohledy:

- [1] Uvnitř oblasti – vnitřní vizuální projevy prostorové skladby, konfigurace složek a prvků vytvářející prostorové charakteristiky.
- [1] Vně oblasti - vnější pohledové projevy okolních oblastí, průhledy, otevřenost a ohraničení vizuálními horizonty.

(B.2.2.3.) Obecná charakteristika oblasti krajinného rázu slouží ke zjištění širších krajinných souvislostí navrhovaného záměru a současně k identifikaci obecných charakteristických rysů oblasti krajinného rázu. Výsledkem je základní popis zpracovaný jako textový dokument, členěný do kapitol „Přírodní charakteristika“, „Kulturní a historická charakteristika“, „Hlavní rysy rázu krajiny“.

(B.2.2.3.1.) Přírodní charakteristika. Stručná charakteristika přírodních poměrů řešeného území a jeho širších územních vztahů, s důrazem na ráz krajiny:

Geomorfologické poměry (tvary reliéfu a jejich uspořádání)

Hydrologické poměry (vodoteče, jezera, vodní nádrže, jejich soustavy, říční niva, zaříznuté údolí)

Vegetační pokryv (podíly a rozmístění ploch lesa, trvale zatravněných ploch a ploch orné)

(B.2.2.3.2.) Kulturní a historická charakteristika. Charakterizuje historické stopy, které ve struktuře krajiny a v jejím obrazu zanechal vývoj osídlení a hospodářského využívání území v jednotlivých epochách, kdy docházelo v krajině k zásadním změnám. Důraz je kladen na viditelné stopy jednotlivých historických období (jejich vnímatelné dopady na krajinu). Středem pozornosti bude též současný stav osídlení (rozmístění velikost a kvalita sídelních útvarů) a využití území člověkem (konfigurace obdělávaných ploch, komunikace aj.).

(B.2.2.3.3.) Hlavními rysy rázu krajiny jsou výrazné vlastnosti ObKR, kterými jsou identifikované znaky a jevy přírodní, kulturní a historické charakteristiky. Příklady takových znaků a jevů jsou uvedeny v PŘÍLOZE 2. Seznam základních charakteristik se uvádí bez rozsáhlého komentáře.

B.2.3. Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)

(B.2.3.1.) Vliv navrhovaného záměru na krajinný ráz je vždy omezen na určité území, kde se projevují bezprostřední fyzické vlivy záměru na danou lokalitu nebo kde se projevují vlivy vizuální, sluchové nebo čichové. Takové území označujeme jako dotčený krajinný prostor (DoKP).

(B.2.3.2.) Bodová stavba se většinou dotýká jednoho nebo několika dotčených krajinných prostorů, liniiová stavba prochází řadou na sebe navazujících prostorů.

(B.2.3.3.) Vymezení dotčeného krajinného prostoru se provádí dvěma způsoby

- [1] vymezením DoKP vizuálními barierami – horizonty terénu, lesních porostů nebo zástavby
- [1] stanovením okruhů potenciální viditelnosti – stanoví se empiricky ve dvou vzdálenostech – okruh předpokládané silné viditelnosti, okruh předpokládané zřetelné viditelnosti.

DoKP je zpravidla vymezen vizuálními barierami, ale ve směrech, kde se od lokality navrhovaného záměru otevírají delší výhledy do krajiny, je omezen okruhy potenciální viditelnosti.

B.2.4. Identifikace znaků a hodnot krajinného rázu

(B.2.4.1.) Pro každou z charakteristik krajinného rázu (přírodní, kulturní, historická) v dotčeném krajinném prostoru (DoKP) je třeba

- [1] specifikovat markantní znaky a hodnoty, které se nejsilněji uplatňují v krajinném rázu – je to buď prostá přítomnost prvků a jevů nebo jejich prostorové a estetické uplatnění
- [1] identifikovat důležité rysy prostorových vztahů a krajinné scény
- [1] identifikovat estetické hodnoty, území s harmonickým měřítkem a vztahy
- [1] klasifikovat nalezené znaky a hodnoty podle jejich významu (pozitivní-negativní, zásadní-určující, významné, jedinečné)

(B.2.4.2.) Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky mohou tkvět v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu následujících prvků a jevů (podrobnější seznam prvků a jevů viz PŘÍLOHA 3): reliéf, lesy, porostní pláště okrajů lesů, rozptýlená zeleň, louky, mokřady, vodní toky, vodní nádrže a jezera - břehové porosty, vodní plochy

(B.2.4.3.) Přítomnost pozitivních hodnot v dotčeném krajinném prostoru je též zpravidla indikována přítomností přírodních cenností, chráněných dle jiných předpisů (viz PŘÍLOHA 4)

(B.2.4.4.) Znaký a hodnoty kulturní a historické charakteristiky mohou tkvĕt v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu následujících prvků a jevů (podrobnější popis v PŘÍLOZE 5) : místa kulturně-historického a duchovního významu, stavby a stavební soubory dokládající historický vývoj a využití krajiny, struktura osídlení a urbanistická struktura sídel, obraz sídla, kulturně - historický význam zástavby, zapojení sídla do přírodního rámce

(B.2.4.5.)Přítomnost pozitivních hodnot v dotčeném krajinném prostoru je též indikována přítomností architektonických a památkových hodnot (PŘÍLOHA 6)

(B.2.4.4.) Estetické hodnoty krajiny jsou spoluvytvářeny

[1] prostorovými vztahy a uspořádáním krajinné scény (prostorová skladba a charakter prostorů, konfigurace a charakter prvků, rozlišitelnost)

[1] harmonií vztahů a měřítka

(B.2.4.5.) Znaký a hodnoty prostorových vztahů a uspořádání krajinné scény mohou tkvĕt v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu následujících prvků a jevů : mozaika krajinných složek, plošná struktura krajiny, liniová struktura krajiny, bodová struktura krajiny, barevnost v krajinné scéně, kontrast hranic krajinných složek, geometrizace krajinných složek, horizonty a prostorové vymezení krajinné scény (viz PŘÍLOHA 7.)

(B.2.4.6.) Přítomnost pozitivních hodnot v dotčeném krajinném prostoru je též indikována přítomností některých specifických hodnot prostorového uspořádání krajiny (viz PŘÍLOHA 8.)

(B.2.4.7.) Znaký harmonického vztahů v krajině a harmonického měřítka mohou tkvĕt zejména v souladu lidských činností v krajině, tedy v souladu znaků a jevů přírodní charakteristiky na jedné straně a kulturní a historické charakteristiky na straně druhé. Dále tkví v souladu měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků, ve formách prostorů a v zastoupení přírodních a přírodě blízkých složek a prvků krajiny (viz PŘÍLOHA 9.).

B.2.5. Klasifikace významu identifikovaných znaků a hodnot

(B.2.5.1.) Znaký a hodnoty krajinného rázu, které byly identifikovány v dotčeném krajinném prostoru (DoKP) nemají v rázu krajiny stejný význam. Některé z nich se rozhodujícím způsobem projevují ve struktuře krajiny a v krajinné scéně, vliv jiných je méně pozorovatelný.

(B.2.5.2.) Významem rozumíme určitý podíl znaku nebo hodnoty v celkovém výrazu krajiny. Význam stanovujeme ve třech stupních podle následující stupnice: I. Zásadní; II. Spoluurčující; III. Doplnující

I. Zásadní

Charakteristika krajinného rázu, jejíž zastoupení je dominantní, a která je pro ráz krajiny zásadní. Jejím odstraněním nebo degradací by došlo k celkové změně rázu krajiny

II. Spoluurčující

Charakteristika krajinného rázu, jejíž zastoupení je až dominantní, může tvořit specifický doprovod složky zásadní a jejímž odstraněním nebo degradací by došlo ke změně celkového výrazu krajiny

III. Doplnující

Charakteristika krajinného rázu, která doplňuje zásadní a určující znaky a hodnoty a spoluvytváří tak ráz krajiny

(B.2.5.3.) Je zřejmé, že zásahy do zásadních nebo spoluurčujících znaků a hodnot nebo jejich degradace budou považovány za konfliktnější, než zásahy do znaků a hodnot, které takový význam nemají.

(B.2.5.4.) Klasifikace cennosti znaků a hodnot. Znaký a hodnoty krajinného rázu, které byly identifikovány v dotčeném krajinném prostoru (DoKP) nemají z hlediska obdoby stejnou cennost. Některé z nich můžeme proto označit jako **jedinečné**. Jsou to hodnoty, které se vyskytují ojedinele v rámci státu a patří k nejzávažnějším hodnotám přírodním, kulturně-historickým nebo estetickým. Jiné hodnoty jsou též velmi významné, ale jejich obdobu můžeme najít v různých lokalitách. Jsou to hodnoty **význačné**. Je zřejmé, že zásahy do jedinečných hodnot nebo jejich degradace budou považovány za konfliktnější, než zásahy do znaků a hodnot, které takovou cennost nemají.

(B.2.5.5.) Klasifikace pozitivních a negativních projevů znaků a hodnot. Každá charakteristika, krom toho, že má určitý podíl na výrazu dané krajiny, se vyznačuje projevem. Projev může být pozitivní, tzn. že daná charakteristika působí v celkové krajinné scéně kladně, nebo negativní. Určení projevu je velmi důležité pro následné vyhodnocení charakteristik. Projev jednotlivých charakteristik stanovíme podle schématu uvedeného v **PŘÍLOZE 10.**:

B.2.6. Vyhodnocení míry vlivu záměru na krajinný ráz

(B.2.5.1.) Ačkoliv identifikace znaků a hodnot KR přinese řadu poznatků a KR je možno popsat nejenom třemi základními charakteristikami (přírodní, kulturní a historická), nýbrž řadou dílčích charakteristik, je třeba zúžit – zobecnit - závěry do pojmů, uvedených v § 12 zákona. Je to proto, že naprostá většina hodnocení dle § 12 slouží jako odborný podklad – expertní posudek v rámci správního řízení a je výhodné, když závěr koresponduje s dikcí zákona. Výstupem posouzení je proto závěr, ve kterém se konstatuje míra zásahů navrhovaného záměru do

- [1] přírodní charakteristiky
- [1] kulturní charakteristiky
- [1] historické charakteristiky
- [1] přírodních hodnot
- [1] estetických hodnot
- [1] významných krajinných prvků (VKP)
- [1] zvláště chráněných území (ZCHÚ)
- [1] kulturních dominant
- [1] harmonického měřítka
- [1] harmonických vztahů

Míra zásahů je dána konfliktností zásahů do jednotlivých znaků a hodnot jednotlivých charakteristik a do rysů krajinné scény a dílčích scenerií krajiny, které byly identifikovány v průběhu hodnocení. Označení míry zásahů se provádí empiricky na základě zkušeností hodnotitele. Používá se čtyřstupňová škála pro označení míry zásahu :

- 0 žádný zásah
- X slabý zásah
- XX středně silný zásah
- XXX silný zásah

Je důležité, zdali navrhovaný záměr zasahuje do znaků a hodnot

- [1] pozitivních
- [1] negativních
- [1] neutrálních (indiferentních)

Míra zásahu není jediným kritériem konfliktnosti navrženého záměru. Záleží na tom, do jak významného znaku nebo hodnoty KR záměr zasahuje. Záleží přitom na významu (důležitosti) identifikovaných znaků a hodnot pro ráz krajiny. Největší problém přináší záměr, který zasahuje do znaků a hodnot se zásadním významem. Znaky a hodnoty označujeme jako:

Tato tabulka ukazuje, že zásah do určité charakteristiky nebo znaku či hodnoty je poměrně různorodě popsán.

(A.5.6.) Je třeba počítat s tím, že zásah do některých znaků a hodnot se objeví v tabulce vícekrát (např. zásah do ZCHÚ se objeví i v zásahu do „přírodních hodnot“ a v zásahu do „přírodní charakteristiky“, zásah do „harmonických vztahů“ se může promítnout i v zásahu do „estetických hodnot“.

(A.5.7.) Pro orientaci je možno podrobné hodnocení vlivu navrhované záměru na identifikované znaky a hodnoty a na charakteristiky a jevy, uvedené v § 12 zákona doplnit obecnějším zhodnocením. Vychází se přitom z celkového výrazu krajiny – převládajícího rázu místa nebo oblasti. Jedná e především o vizuálně vnímaný výraz krajinné scény, o výraznost dominantních prvků nebo rysů, výraznost konfigurace prvků a ploch, o viditelnou rázovitost krajiny.

	Výrazný zásah který mění převládající ráz	Zřetelný zásah který částečně mění převládající ráz	Nevýrazný zásah který nemění převládající ráz	Nezřetelný zásah který nemění krajinný ráz
Převládající ráz místa nebo oblasti výrazný (rázovitá krajina)				
Převládající ráz místa nebo oblasti indiferentní				
Převládající ráz místa nebo oblasti nevýrazný až těžko definovatelný				
Převládající ráz s převahou pozitivních rysů				
Převládající ráz s vyrovnaným významem pozitivních a negativních rysů				
Převládající ráz s převahou negativních rysů				

Krajinná scéna s jedinečnými sceneriemi				
Krajinná scéna s význačnými sceneriemi				
Krajinná scéna s běžnými sceneriemi				

B.2.7. Celkové vyhodnocení vlivů a objektivizace výsledků

(B.2.7.1.) Na základě výše uvedených kroků je možno v závěru vyhodnotit četnost identifikovaných znaků a hodnot, jejich význam a cenu a míru vlivu navrhovaného záměru na tyto hodnoty. Zároveň je možno vyhodnotit míru celkového ovlivnění rázu krajiny navrhovaným záměrem. Tyto zjištěné skutečnosti jsou dostatečným materiálem k závěrečnému verdiktu o přijatelnosti či nepřijatelnosti navrhovaného záměru z hlediska ochrany krajinného rázu.

(B.2.7.2.) Výsledky hodnocení je možno objektivizovat jejich přehodnocením přizvanými nezávislými experty – tzv. anketou expertů. V této anketě se na základě podkladů z provedeného hodnocení experti vyslovují ke klíčovým otázkám k identifikaci znaků a hodnot a k ocenění jejich významu a dále k míře vlivu navrhovaného záměru na znaky a hodnoty krajinného rázu.

C. PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1. Další pojmy používané v hodnocení

- PŘÍLOHA 2. Znaky a jevy jednotlivých charakteristik v oblasti KR
- PŘÍLOHA 3. Prvky a jevy přírodní charakteristiky krajinného rázu
- PŘÍLOHA 4. Přírodních cennosti chráněné dle jiných předpisů
- PŘÍLOHA 5. Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky
- PŘÍLOHA 6. Architektonické a památkové hodnoty
- PŘÍLOHA 7. Znaky a hodnoty prostorových vztahů a uspořádání krajinné scény
- PŘÍLOHA 8. Specifické znaky prostorového uspořádání
- PŘÍLOHA 9. Specifické znaky a jevy podmiňující vznik harmonického měřítka a harmonických vztahů
- PŘÍLOHA 10. Klasifikace pozitivních a negativních projevů znaků a hodnot

PŘÍLOHA 1. Další pojmy používané v hodnocení

architektonická forma stavby, budovy (objektu)	půdorysná a hmotová skladba stavby nebo souboru staveb, ve které hrají role dimenze, objemy a proporce hmot	
architektonický výraz stavby, budovy (objektu)	půdorysné, hmotové řešení, řešení detailů, materiálů,	barevnosti a výtvarných prvků
budova	pojem budova je vyhrazen pro nadzemní stavbu prostorově soustředěnou a navenek převážně uzavřenou obvodovými stěnami a střešní konstrukcí (Vyhl.137/98Sb.)	
díleč krajinný prostor charakterem nebo	vizuálně vnímatelná, určitým způsobem vymezená část prostorovým vymezením	<i>krajinného prostoru, která se odlišuje</i>
dominanta	převládající, vládnucí prvek v <i>konfiguraci</i> hmotných prvků krajinné scény	

dominantní rys	převládající jev nebo vlastnost vizuálně vnímané krajinné scény
forma zástavby	(též <i>struktura zástavby</i>) je dána vzájemným uspořádáním prvků zástavby - staveb, souborů staveb, motorových a pěších komunikací, nezastavěných městských prostorů (uličních koridorů, náměstí, parkových ploch) a ploch pro další městské funkce (rekreace, výroba, technická infrastruktura)
hodnota jedinečná	pozitivní jev určité charakteristiky krajinného rázu, který je významný nebo ojedinělý v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu
hodnota krajinného rázu	pozitivní jev určité charakteristiky krajinného rázu
hodnota určující	pozitivní jev určité charakteristiky krajinného rázu, který je v určité oblasti nebo místě krajinného rázu významně spoluurčuje charakter krajiny
hodnota významná	pozitivní jev určité charakteristiky krajinného rázu, který v určité oblasti nebo místě krajinného rázu významně spoluvytváří charakter krajiny
charakter krajiny	je dán morfologií terénu, charakterem vodotečí, vodních ploch, vegetačního krytu, osídlení a charakterem dalších civilizačních prvků
charakter zástavby	je dán spolupůsobením formy (struktury) zástavby a architektonického výrazu jednotlivých staveb, stavebních souborů a nezastavěných ploch (zejména parkových)
charakterová diferenciací krajiny	diferenciací krajiny na jednotky odlišné svým charakterem (morfologií terénu, vegetačním krytem, osídlením a hospodářským využitím krajiny)
charakteristický krajinný celek	(viz <i>krajinný celek</i>) část krajiny na úrovni <i>oblastí krajinného rázu</i> , která se od ostatních částí odlišuje specifickými rysy <i>charakteristik</i> krajinného rázu a je pro danou oblast typický
identita krajiny	je vlastností krajiny, která vzniká spolupůsobením výrazného charakteru krajiny a čitelných stop kulturního a historického vývoje krajiny
individuální architektonický výraz stavby, budovy	<i>architektonický výraz</i> tkívá v použití takových způsobů půdorysného, hmotového řešení, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků, které stavbu výrazně odlišují od tradičních i soudobých staveb v dané lokalitě

kompaktní zástavba	souvislá zástavba ve které stavby na sebe bezprostředně navazují ve formě řad, uzavřených nebo otevřených bloků, která tvoří uliční fronty nebo má výrazně ucelenou hranici vůči okolní krajině
konfigurace hmotných prvků	vzájemné uspořádání hmotných prvků krajiny, projevující se v krajinné scéně a v dílčích <i>krajinných sceneriích</i>
krajinná scéna	při pozorování z různých míst krajiny vnímáme tzv. krajinnou scénu. Krajinnou scénu vnímáme staticky (např. jako pohled z významného bodu krajiny) nebo dynamicky (jako sled pohledů z různých míst trasy průchodu krajinou). Krajinná scéna je nositelem estetických hodnot, tkvících v prostorovém uspořádání, v neopakovatelnosti a jedinečnosti panoramat, v harmonickém měřítku a v harmonických vztazích krajiny
krajinná scenerie	dílčí prostory a partie krajiny vytvářejí v <i>krajinné scéně</i> odlišné a specifické krajinné scenerie
krajinná složka	relativně homogenní ekologická jednotka, je souhrnem prvků uvnitř krajiny, má jednotný projev a vyznačuje se stejnou funkcí; velikostí relevantní krajinnému měřítku (Forman et Godron 1993, upraveno).
krajinný celek	část krajiny na úrovni <i>oblasti krajinného rázu</i> , která se od ostatních částí odlišuje specifickými rysy <i>charakteristik</i> krajinného rázu
krajinný obraz	je obecným pojmem pro vizuálně vnímaný obraz prostorové skladby hmot a forem jednotlivých krajinných složek. Uspořádání prostorových forem terénu, vegetačního krytu, zástavby, jednotlivých staveb a technických staveb a prvků je podstatou vizuálně vnímaného obrazu krajiny
krajinný prostor	<i>místo krajinného rázu</i> , odlišující se od sousedních prostorů specifickým charakterem, identitou nebo výrazným prostorovým vymezením
krajinný prostor se zástavbou	<i>místo krajinného rázu</i> , v jehož charakteru hraje určující roli formy a charakter zástavby nebo architektonický výraz jednotlivých staveb a souborů
krajinný prvek	je skladebnou jednotkou krajinné složky. Je buď přírodní nebo umělý.
krajinný ráz	přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti (Zák.114/92Sb.)
krajinný segment	obecný pojem pro část krajiny, vyznačující se určitými vlastnostmi
netradiční architektonický výraz	

stavby, budovy	architektonický výraz (půdorysné, hmotové řešení, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků), který nepoužívá historických či pro danou lokalitu tradičních prostředků
prostorová konfigurace prvků krajinné scény	hmotová skladba prvků krajiny, která vytváří vnitřní prostory a vnější siluety krajiny, uspořádání (konfigurace) hmot (terénu, zeleně, staveb atd.) může navozovat pocit řádnosti nebo dramatičnosti pozorované scény, harmonie, kontrastu, dynamiky nebo statického výrazu, výraznosti nebo nevýraznosti, jedinečnosti nebo neurčitosti
pohledový (též vizuální) horizont	pohledové horizonty uzavírají jednotlivé panoramatické pohledy, jsou vztaženy k jednotlivým pohledovým stanovištím (ObCa)
prostorové vztahy krajinné scény	vztahy mezi jednotlivými hmotnými prvky krajinné scény, jejich vzájemné vzdálenosti, proporce šířkových a výškových dimenzí, význam důležitých bodů, linií a prostorů, vzájemné osově vazby, rysy symetrie, gradace, atd.
prostorová diferenciacie krajiny	diferenciacie krajiny na jednotky, prostorově oddělené vnímatelnými hranicemi (změna struktury a charakteru krajiny, vizuální horizonty atd.)
prostorový plán	skladba hmotných prvků včetně dominant, akcentů a horizontů, vymezující prostor v určité vzdálenosti od místa pozorování
přírodní rámeček	ta část krajinné scény, která je tvořena přírodními a přírodě blízkými prvky (terén, voda, vegetační kryt)
přírodní dominant	je krajinný prvek či složka v krajině, který svým významem a projevem ovlivňuje souhrn charakteristik daného místa či oblasti (výšková dominant, dominantní sníženin, dominantní zastoupení apod.).
rozptýlená zástavba	samostatné stavby nebo soubory staveb rozložené s velkými vzájemnými odstupy v nezastavěných plochách, nevytvářejí dojem zastavěného území
rys krajinné scény	vizuálně vnímatelný jev nebo znak, který spoluvytváří ráz krajiny
rys krajinného rázu	jev nebo znak určité charakteristiky krajinného rázu, který spoluurčuje ráz krajiny
rys prostorové skladby	vizuálně vnímatelný jev nebo znak prostorového uspořádání (konfigurace) hmotných prvků krajinné scény

stavba	stavbami jsou veškerá stavební díla bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, účel a dobu trvání. Stavby mohou být trvalé nebo dočasné, u nichž se předem omezí doba jejich trvání (Zák.50/76Sb.)
stavební (architektonický) soubor	soubor staveb, který tvoří hmotový a provozní celek
struktura krajinných složek.	Krajina (ve smyslu území) je tvořena přírodními a umělými složkami. Struktura krajinných složek - jejich skladba - je podstatou typu krajiny. Různý poměr zastoupení jednotlivých složek, stupeň přetvoření přírodních složek a dominantnost složek umělých dává vzniknout krajině s převahou specifických funkcí a procesů.
struktura zástavby	(též <i>forma zástavby</i>) je dána vzájemným uspořádáním prvků zástavby - staveb, souborů staveb, motorových a pěších komunikací, nezastavěných městských prostorů (uličních koridorů, náměstí, parkových ploch) a ploch pro další městské funkce (rekreace, výroba, technická infrastruktura)
tradiční architektonický výraz stavby, budovy	<i>architektonický výraz</i> , používající historických nebo pro danou lokalitu tradičních forem, provozních schémat, tradičního ztvárnění fasád, architektonických prvků, detailů, materiálového a barevného řešení
účinek dominantního rysu	hraje významnou roli pro rozlišitelnost a jedinečnost <i>krajinné scény</i>
vedlejší prostorový akcent	výrazný prvek v rámci <i>konfigurace</i> dalších prvků <i>krajinné scény</i> nebo <i>dílčí scenerie</i>
volná nebo rozvolněná zástavba	samostatné <i>stavby</i> , skupiny staveb nebo stavby v otevřených blocích, které nemusí tvořit souvislou uliční frontu (ÚRM)

PŘÍLOHA 2. Znaky a jevy jednotlivých charakteristik v oblasti KR

- § členitost a specifické tvary reliéfu
- § výška horizontu a jeho členitost (krátké linie, dlouhé linie, narušení vertikálami apod.)
- § základní projevy vegetace (lesní porosty, trvale zatravněné plochy, orná, sady apod. – vegetace přírodní až přírodě blízká, vegetace nepůvodní vzhledem ke stanovišti nebo geograficky)

- § konfigurace a velikost převažujících krajinných složek (lesy, orná, travní plochy, urbanizované plochy, vodní plochy apod.)
- § míra osídlení a hustota sídelních útvarů (typy sídelních útvarů, architektura a urbanismus)
- § významné vodní prvky (vodní nádrže, jezera, jejich kaskády s břehovými porosty apod.)
- § prostorové charakteristiky - skladba prostorů, konfigurace prvků, rozlišitelnost, přítomnost území s výraznou harmonií měřítka a vztahů

PŘÍLOHA 3. Prvky a jevy přírodní charakteristiky krajinného rázu

Prvky přírodní charakteristiky	Jevy	Příklad
Reliéf	<ul style="list-style-type: none"> a) rozlehlá sníženina b) užší sníženina c) ploché pahorkatiny a vrchoviny d) členité pahorkatiny a vrchoviny e) hornatiny 	Např. skalní útvar(y), suťové pole, přirozený rozpad skal, skalní výchoz (s porostem, bez porostu), skála, skupina skal, bludný balvan, kámen, kopec, útes, ostrov (se zelení, bez zeleně, se stavbou), meze - kamenné rovinaniny, kamenné násypy, terénní meze (s porostem keřů, stromů, bez porostu), lom(y), sypaná hráz rybníka (s porostem, polní cestou, ap.), technická hráz nádrže (se zábradlím, silnicí, ap.), rokle v rovinatém a zvlněném terénu, štěrkovny, pískovny, okrouhlík, suk, oblík(y), kozí hřbet(y), skalní hřeben(y), skalní stěna(y), skalní defilé, ostroh, skalní zeď, skalní věž, skalní jehla, sklani město, strukturní terasa, skalní prahy, krasové jevy (škrapy, jeskyně apod.), erozní rýhy, kráter apod.
Lesy	<ul style="list-style-type: none"> a) jehličnaté b) smíšené c) listnaté 	Např. rozsáhlé holiny, průseky, nemocné, odumřelé lesní porosty, monokulturní porosty apod.
Porostní pláště okrajů lesů	<ul style="list-style-type: none"> a) druhově bohaté a členité porostní pláště lesa b) členité porostní pláště s nízkou diversitou druhů dřevin c) otevřené porostní stěny s průhledy do krajů porostu 	Např. širší přechodové pásmo (ekoton), vazba na okolní krajinné složky (les - orná, les - louky aj.) apod.

Rozptýlená zeleň	<ul style="list-style-type: none"> a) solitérní vzrostlé stromy b) pásy, linie stromů a keřů c) shluky, remízky stromů a keřů 	Např. aleje, sady, parky na okrajích sídel, stromořadí, meze, větrolamy, živé ploty, nálety na zemědělské půdě, porosty umělých civilizačních prvků (lomy, štěrkovny, pískovny, ap.), zarůstání zřícenin hradů a jiných objektů aj.
Louky	<ul style="list-style-type: none"> a) květnatá luční společenstva b) monokulturní až polokulturní louky s vtroušenými květnatými společenstvy monokulturní louky 	Sečené louky, pastviny se změněnou vegetací, neobhospodařované trvalé travní porosty (s náletovými dřevinami), vřesoviště, společenstva svahů, typy lučních společenstev aj.
Mokřady	<ul style="list-style-type: none"> a) rašeliniště b) slatiny c) rozsáhlé okraje vodních nádrží a toků 	Např. slatiny, minerotrofní, sekundární rašeliniště, vrchoviště, litorální pásma, zrašelinělé louky, rákosiny, aj.
Vodní toky	<ul style="list-style-type: none"> a) přírodní a přírodě blízké s významným podílem břehových porostů bez podstatných technických úprav b) přírodní a přírodě blízké břehové porosty zachované ve fragmentech c) technicky upravené bez nebo s minimální účastí přírodních prvků 	Např. meandrující potok nebo řeka s doprovodnou zelení, kanály, strouhy, příkopy, regulované toky apod.
Vodních nádrže a jezera - břehové porosty	<ul style="list-style-type: none"> a) přírodní a přírodě blízké s významným podílem břehových porostů bez podstatných technických úprav b) přírodní a přírodě blízké břehové porosty zachované ve fragmentech c) technicky upravené bez nebo s minimální účastí přírodních prvků 	Např. jezero s litorálním pásmem, rybník s vodní vegetací, litorálním pásmem, požární nádrž, bazény, koupaliště, přehrada, rozsáhlé plošné vodní dílo apod.
Vodní plochy	<ul style="list-style-type: none"> a) samostatné vodní plochy b) soustava vodních ploch 	Např. soustava rybníků, jezer (doprovodná zeleň, ostrovy), jezerní krajina, rybníční krajina (vodní kanály, zeleň, vodní vegetace) apod.

PŘÍLOHA 4. Přírodních cennosti chráněné dle jiných předpisů

KRITERIA	INDIKÁTOR DŮLEŽITÝCH ZNAKŮ NEBO HODNOT
PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA KRAJINNÉHO RÁZU (Přítomnost přírodních hodnot – výrazných rysů přírodní charakteristiky)	Přítomnost NPR (včetně jejího ochranného pásma - OP) Přítomnost NPP (vč. OP) Přítomnost PR (vč. OP) Přítomnost PP (vč. OP) Přítomnost VKP Přítomnost velkoplošného ZCHÚ Přítomnost Přírodního parku dle § 12 Přítomnost lokalit přírodního a přírodě blízkého charakteru

NPR-národní přírodní rezervace, NPP-národní přírodní památka, PR-přírodní rezervace, PP-přírodní památka, ZCHÚ-zvláště chráněné území (viz Zákon č. 114/1992 Sb.)

PŘÍLOHA 5 - Znaký a hodnoty kulturní a historické charakteristiky

Místa kulturně-historického a duchovního významu

Např. kapličky, boží muka, poutní kostely, křížové cesty, pomníky, památníky, smírčí kameny, bojiště, sakrální a obřadní místa, místa umělecké inspirace a pobytu významných osob, místa významných událostí

Stavby a stavební soubory dokládající historický vývoj a využití krajiny

Např. historické krajinářské úpravy, zámecké areály a parky, hrady a zříceniny mlýny, hamry, vápenky a ostatní historické industriální stavby, náustní zařízení vodních staveb apod.

Struktura osídlení a urbanistická struktura sídel

Např. soustředěná návěsní, soustředěná uliční, soustředěná okrouhlice, rozvolněná, dvorcového typu, pasekářská apod.

Obraz sídla

Např. přítomnost výrazné architektonické dominanty, přítomnost výrazné architektonické dominanty, která se uplatňuje jako krajinná dominanta, zástavba s charakteristickými formami, materiály nebo barevností, zástavba s charakteristickou siluetou apod.

Kulturně - historický význam

Např. podíl historických, památkově chráněných a architektonicky cenných objektů, stavby a místa spojená s pobytem a činností významných osobností, událostmi, stavby a místa dokládající historické utváření sídla apod.

Zapojení sídla do přírodního rámce

Např. okraje kompaktní zástavby s převahou zeleně, členité okraje zástavby s plynulým přechodem do krajiny, rozvolněná zástavba s plynulým přechodem do krajiny, okraje zástavby s podílem vodních ploch, přechod zástavby do krajiny tvořený sady, vinicemi, apod.

PŘÍLOHA 6. Architektonické a památkové hodnoty

KRITERIA	INDIKÁTOR DŮLEŽITÝCH RYSŮ NEBO HODNOT
KULTURNÍ A HISTORICKÁ CHARAKTERISTIKA KRAJINNÉHO RÁZU (Přítomnost pozitivních architektonických a památkových hodnot, stop kulturních a historických proměn krajiny, kulturního významu místa – výrazných rysů kult. a hist. charakteristiky)	Přítomnost MPR a VPR (vč. navrhovaných a vč. OP) Přítomnost MPZ a VPZ Přítomnost KPZ Přítomnost lokalit s památkovými objekty Přítomnost míst s důležitým kulturním významem Přítomnost architektonických (kulturních) dominant Zřetelně dochovalá ojedinělá nebo typická struktura osídlení Zřetelně dochovalá urbanistická struktura lokality

MPR-městská památková rezervace, VPR-vesnická památková rezervace, MPZ-městská památková zóna, VPZ-vesnická památková zóna, KPZ-krajinná památková zóna (viz Zákon č. 20/1987 Sb.)

PŘÍLOHA 7. Znaky a hodnoty prostorových vztahů a uspořádání krajinné scény

Mozaika krajinných složek

- relativní vyrovnanost obsahu malých i velkých ploch - střední zrnitost
- určující podíl malých ploch - jemná zrnitost
- určující podíl velkých ploch - hrubá zrnitost

Plošná struktura krajiny

- a) soustředné
- b) rozptýlené
- c) shluky
- d) kombinované (různé kombinace)

Liniová struktura krajiny

- a) horizontální
- b) vertikální
- c) paralelní
- d) diagonální
- e) rastrová

Bodová struktura krajiny

- a) výrazná krajinná dominanta
- b) dvě nebo tři rovnocenné dominanty
- c) dominanta a vedlejší prostorové akcenty
- d) nezaměnitelná konfigurace dominant
- e) krajina s drobnými prostorovými akcenty
- f) krajina bez výrazných dominant a akcentů

Barevný akcent - v jednotlivých obdobích - aspekty ročních období

- a) krajina se vyznačuje po většinu roku mnoha barevnými kombinacemi jednotlivých složek (např. květnaté louky ve střídání s malými polními hony a remízky, smíšené lesy aj.)
- b) v krajině vždy převažuje dominantní barva popř. kombinace dvou barev (monokulturní pastviny na velkých plochách vzhledem ke KC nebo KP, až dominující rozsáhlé plochy orné půdy apod.)
- c) barevný akcent krajiny je nevýrazný až fádní (obsah jediné nebo kombinace dvou krajinných složek v celém KC, KP - scelené polní hony aj.)

Kontrast hranic krajinných složek

- a) nápadně ostré přechody jednotlivých složek - okrajový efekt, ostrá hranice rušivého vlivu
- b) přechody ploch jsou tvořeny lemy (porostní plášť lesa, bylinná společenstva na okraji ploch, litorální pásma vodních ploch, apod.)

Geometrizace krajinných složek - technická upravenost pozemků

- a) určující akcent technicky upravených ploch (nápadně upravené plochy do geometrických obrazců, nápadně rovné linie, technické prvky)
- b) významný podíl technicky upravených ploch (část ploch upravena do geometrických obrazců, nápadně rovné linie)

- c) zanedbatelný podíl technicky upravených ploch

Prostorová scéna

- a) otevřená (velké průhledy do jiných KC, daleké pohledy apod.)
- b) zahloubená (uzavřená kotlina, údolí, kaňon apod.)
- c) částečně otevřená

Horizonty a prostorové vymezení krajinné scény

- a) zřetelné vymezení prostoru výrazným horizontem, který je tvořen jednoduchou čarou (čáru tvoří křivka kopce, relativní přímka v plochém reliéfu aj.)
- b) zřetelné vymezení prostoru výraznými horizonty, tvořenými složitými liniemi v několika prostorových plánech a průhledy do sousedních prostorů
- c) nezřetelné vymezení prostoru

PŘÍLOHA 8. – Specifické znaky prostorového uspořádání

KRITERA	INDIKÁTORY PŘÍTOMNÝCH HODNOT
CHARAKTER VYMEZENÍ PROSTORU	<p>Zřetelné vymezení prostorů terénním horizontem</p> <p>Zřetelné vymezení prostorů okraji porostů</p> <p>Zřetelné vymezení prostorů cenou zástavbou</p> <p>Vymezení prostorů více horizonty</p> <p>Charakteristické průhledy a přítomnost míst panoramatického vnímání krajiny</p>
RYSY PROSTOROVÉ STRUKTURY	<p>Maloplošná struktura – mozaika drobných ploch a prostorů s převažujícím přírodním charakterem</p> <p>Maloplošná struktura - mozaika s výraznými prvky rozptýlené zeleně s převažujícím přírodním</p>

	<p>charakterem</p> <p>Velkoplošná struktura otevřených ploch a větších porostních celků s převažujícím přírodním charakterem</p> <p>Převažující podíl urbanizovaných ploch rozptýlené zástavby v členité prostorové struktuře</p> <p>Převažující podíl urbanizovaných ploch kompaktní zástavby</p> <p>Vyvážený podíl urbanizovaných a přírodních ploch v maloplošné prostorové struktuře</p> <p>Převládající velkoplošná struktura zemědělské krajiny</p>
KONFIGURACE LINIOVÝCH PRVKŮ	<p>Zřetelné linie morfologie terénu (horizonty, hrany, hřbetnice atd.)</p> <p>Zřetelné linie vegetačních prvků (okraje lesních porostů, aleje, doprovodná zeleň atd.)</p> <p>Zřetelné linie zástavby</p> <p>Zřetelné linie technických staveb</p>
KONFIGURACE BODOVÝCH PRVKŮ	<p>Přítomnost zřetelných terénních dominant</p> <p>Přítomnost zřetelných architektonických dominant</p> <p>Neobvyklý tvar nebo druh dominanty</p> <p>Přítomnost vedlejších prostorových akcentů</p>

PŘÍLOHA 9. Specifické znaky a jevy podmiňující vznik harmonického měřítká a harmonických vztahů

KRITERIA	INDIKÁTORY PŘÍTOMNÝCH HODNOT
ROZLIŠITELNOST	<p>Výraznost, neopakovatelnost, zapamatovatelnost scenerie</p> <p>Neopakovatelnost krajinných forem</p> <p>Výraznost a nezaměnitelnost významu prvků krajiny ve vizuální scéně</p> <p>Výraznost či nezaměnitelnost způsobů hospodářského využití krajiny</p> <p>Kontrast, symetrie, vyvážená asymetrie, gradace, dynamické či statické působení jako výrazný rys krajinné scény</p>
HARMONIE MĚŘITKA KRAJINY	<p>Zřetelná harmonie měřítka zástavby bez výrazně měřítkově vybočujících staveb</p> <p>Zřetelný soulad měřítka prostoru a měřítka jednotlivých prvků</p> <p>Dochované tradiční měřítkové vztahy stop hospodářské činnosti a krajiny</p>
HARMONIE VZTAHŮ V KRAJINĚ	<p>Soulad forem osídlení a přírodního prostředí</p> <p>Harmonický vztah zástavby a přírodního rámce</p> <p>Soulad hospodářské činnosti a přírodního prostředí</p> <p>Uplatnění kulturních dominant v krajinné scéně</p> <p>Uplatnění míst s kulturním významem</p> <p>Působivá skladba prvků krajinné scény</p> <p>Výrazně přírodní nebo přírodě blízký charakter scenerie</p>

PŘÍLOHA 10. Klasifikace pozitivních a negativních projevů znaků a hodnot

a) Pozitivní projev přírodních charakteristik

- ☐ geograficky původní v daném celku (přírodě blízké až přírodní složky, jejich významný podíl)
- ☐ geograficky nepůvodní, ale vzhledem k vývoji krajiny zdomácnělé (přírodě blízké až přírodní složky, jejich významný podíl)

b) Pozitivní projev umělých charakteristik:

- ☐ je podřízen až využívá charakteristický reliéf místa (např. Ještěd)
- ☐ nenaruší harmonii měřítka a vztahů v krajině (např. objekt lidové architektury)
- ☐ využívá oblastních zdrojů surovin (konstrukčně použitých do specifika místa), nebo při použití jiných surovin (materiálů) neznehodnotí výše uvedené
- ☐ zvukem nepřehluší harmonii přirozených zvuků nebo zápachem nepřehluší přirozené pachy v prostoru nebo celku

c) Negativní projev přírodních charakteristik:

- ☐ geograficky nepůvodní v daném celku s negativními projevy (expanzivní nepůvodní druhy vzrostlých rostlin, např. porosty křídlatky sachalinské, bolševníku velkolepého, disturbance většího rozsahu vlivem působení zvěře a vegetace aj.)

d) Negativní projev umělých charakteristik:

- ☐ nerespektuje konfiguraci terénu
- ☐ je v rozporu s harmonií měřítka a vztahy v krajině
- ☐ vytváří nepřirozené aspekty s přihlédnutím k ročním obdobím
- ☐ používá nevhodné materiály bez respektování tradičních technologií dané krajiny
- ☐ zvukem přehluší harmonii přirozených zvuků nebo zápachem přehluší přirozené pachy v prostoru a celku
- ☐ prašností či kouřem svého provozu pohledově zastiňuje krajinu a vytváří prašné povlaky (mění přirozenou barevnost)

(Vetešník et Mejzrová 1997, upraveno)

e) Neutrální projev charakteristik:

- ☐ je nezanedbatelnou charakteristikou, která se však jednoznačně nevyznačuje pozitivním ani negativním projevem

Pro neutrální projev je charakteristické, že při změně celkového projevu charakteristik podílejících se na krajinném rázu může zvýraznit negativní či pozitivní projev některé z nich.

Stanovení projevu musí být jednoznačné. Projev charakteristik zaznamenáme podobně jako význam do příslušného řádku v tabulce pomocí následujících značek:

- [+] jednoznačně pozitivní
- [0] neutrální
- [-] jednoznačně negativní